

УДК 378.14: 378.12: 159.923.2

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ САМОСВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ

ДЗЮБЕНКО М.В.

*Студентка 5 курсу, факультет технології виробництв та переробки
продукції тваринництва, технологія виробництв та переробки продукції
тваринництва*

*Науковий керівник ПЛАКСІЄНКО І.Л., агротехнологічний
факультет, к.х.н., доцент кафедри загальної хімії та біологічної хімії
Полтавська державна аграрна академія*

В статті розглядаються шляхи розвитку самосвідомості як складової ефективною професійної самореалізації студентів. Запропоновано проведення комплексу педагогічних заходів в напрямку формування у студентів позитивної Я-концепції, як важливого фактора, що забезпечує ефективніший перебіг процесу адаптації до навчальної діяльності та професійного становлення. Така психолого-педагогічна робота спрямована на стимуляцію глибинного пізнання себе, своїх недоліків і переваг та потенційних можливостей, формування адекватної самооцінки, що сприяє підвищенню самосвідомості студентів і професійному визначенню в житті.

Ключові слова: навчально-виходний процес, самосвідомість, Я-концепція, самооцінка.

Сучасні соціально-економічні умови розвитку суспільства, а саме загострення конкуренції на ринку праці та зростаюча мобільність виробничих відносин висувають високі вимоги до молодих людей, які перебувають на порозі майбутньої трудової діяльності. Висококваліфікований фахівець, якого повинна готувати вища школа, – це молода людина, яка не лише володіє необхідним обсягом теоретичних знань та практичних навичок, а має також необхідні професійно значущі особистісні якості, формування яких передбачає високий рівень психологічної культури. Тому інноваційна діяльність педагогічних колективів вищої школи повинна торкатися і організації психологічного супроводу навчально-виховного процесу [1,4].

Формування гармонійної особистості, підготовка до самостійного свідомого професійного, соціального та особистого життя - основна мета навчально-виховної діяльності закладів освіти, реалізацію якої покладено на

ректорат, деканати, психологічну службу ВНЗ, весь педагогічний колектив закладу вищої школи. Професійне виховання - тривалий процес, який ділиться на три самостійні, але взаємозалежні етапи: професійне самовизначення; професійне становлення; професійна адаптація [3, 5].

Значну роль в оптимізації процесу професійного становлення відіграє самосвідомість студентів. Професійна самосвідомість формується як складова самосвідомості молодої людини. Цей структурний компонент особистості в ході навчання стає для студентів одним із найважливіших механізмів саморегуляції і саморозвитку особистості, завдяки яким у студентів відбувається своєрідна переорієнтація з норм підліткового віку на норми і цінності дорослої людини. З розвитком самосвідомості, в результаті навчання, під час спілкування в стінах вищого навчального закладу у молоді поступово вдосконалюється Я-концепція [2].

В Полтавській державній аграрній академії проводиться багатогранна виховна робота націлена на формування позитивної Я-концепції студентів і розвиток самосвідомості, результатом якої стає успішність в навчанні і надбанні професійних навичок.

Діяльність Студентської ради ПДАА відіграє чималу роль у становленні особистості майбутнього працівника. Саме органи студентського самоврядування ставлять вчорашнього школяра в такі умови, коли він повинен взяти на себе особисту відповідальність у прийнятті рішень, виконанні певних завдань. Відповідальність – це саме те, що відрізняє справжнього студента від школяра. Вона змушує людей серйознішати, думати, діяти, самому будувати свій шлях у майбутнє, а не чекати, доки прийде мама чи тато та допоможе (як то було у школі).

Робота студентського самоврядування та у студентському самоврядуванні якнайкраще підходить для формування професійної самосвідомості. Студенти знаходяться в таких умовах, коли навчаються один в одного за співвідношенням «рівний рівному». Адже приймаючи участь в роботі органів студентського самоврядування, студент вчиться працювати у команді, ефективно взаємодіючи з іншими, відчувати своє місце в команді, виявляти ініціативність та успішність. Хіба ж не таких професійних якостей буде чекати роботодавець від працівника у майбутньому?

Саме на це й направлена діяльність Студентська рада нашої академії. Ми на практиці створюємо умови студентам для самореалізації та професійного становлення, розвитку особистості. В такому проекті, як «Студентський куратор», студенти навчаються брати відповідальність за команду, обмінюватися досвідом та не боятися бути ініціативним. Або ж проект «Школа студентського самоврядування», який триває уже протягом більше, ніж 3-х років. Використовуючи методик розвивального навчання ми маємо змогу поділитися досвідом з молодшим поколінням та виявити зародки лідерських якостей майбутніх професіоналів. Протягом одного дня актив Студентської

ради за допомогою тренінгів, семінарів, Team Building формує команду із студентів, абсолютно різних за особистісними характеристиками та навіть незнайомих до того один з одним. Але вже до кінця дня ці студенти перетворюються в злагоджений колектив та можуть успішно реалізувати ті проекти, за виконання яких в інших умовах вони навряд чи наважилися б взятися.

Ще одним вагомим аргументом позитивної ролі студентського самоврядування у становленні майбутнього працівника є те, що працюючи над різними проектами, молодь навчається взаємодіяти та успішно працювати на рівних не лише з молодшими колегами-студентами, а й з викладачами та адміністрацією ВНЗ. Тим самим ми маємо змогу навчитися проявляти свою особистість у різних соціально-вікових середовищах. І студент із таким досвідом роботи зможе досить успішно проявити себе на виробництві, де працюють люди різних вікових категорій.

Студентський декан факультету з власного досвіду знає, наскільки важливим є професійне самоусвідомлення студентів уже з перших днів навчання. Адже професійна самосвідомість студентів протягом усього процесу навчання є важливою складовою майбутнього успіху. Чим раніше молода людина усвідомить себе як професіонал своєї справи, тим раніше та успішніше вона зможе реалізувати себе у обраній сфері.

Працюючи в Студентській раді вчорашні школярі оволодівають інструментами, які є необхідними для формування особистісного самовизначення, такими як здатність ставити перед собою складні цілі та розв'язувати складні завдання, інтерес до життя, позитивне ставлення до власної особистості в цілому. Студенти вчаться визначати міру і характер власної активності, спрямованої на оволодіння професією, соціальним досвідом і способом поведінки, тобто підвищують рівень самосвідомості. Студенти набувають і лідерські якості, такі як наполегливість, критичність, цілеспрямованість, зібраність, самостійність, упевненість у собі. Саме таких рис поряд з професіоналізмом сподіватимуться в майбутньому від фахівця своєї справи.

Професійний і особистісний розвиток сучасної людини неможливий без знань з практичної та соціальної психології. Тому в академії розпочато роботу Центру психологічної освіти, спираючись на науково-педагогічний потенціал профільних кафедр. Мета Центру - підвищення психологічної культури всіх учасників навчально-виховного процесу. Цей важливий вид роботи здійснюється зі студентами, викладачами, співробітниками академії. Основною формою роботи Центру є психолого-педагогічні семінари, в ході яких лекції з актуальних питань педагогіки і психології поєднуються з елементами тренінгу. Тематику обговорення на семінарах стали такі питання, як «Психолого-педагогічні прийоми супроводження адаптації першокурсників», «Кризові етапи розвитку особистості від народження до зрілості», «Шляхи підвищення

мотивації навчання студентів», «Врахування індивідуально-психологічних особливостей особистості студентів в процесі навчання», «Вирішення міжособистісних конфліктів», «Залежність: її причини і прояви». Центр надає консультативну і методичну допомогу кураторам в організації та проведенні тематичних кураторських занять, наприклад за темами «Основи здорового способу життя», «Моя самооцінка», «Спілкування – це подорож до самого себе» та ін.

Для того, щоб студент став в майбутньому успішною людиною у всіх сенсах цього слова, він повинен знати властивості свого темпераменту і характеру, особистісні якості, закони життя в соціумі, правила становлення ефективних міжособистісних стосунків, способи підтримки фізичного і психічного здоров'я. З метою надання допомоги студентству в програмуванні успішного життєвого успіху розпочинається психологічно-комунікативний тренінг для студентів, в межах якого буде проводитись робота в двох напрямках «Моя Я-концепція» та «Моя комунікативна поведінка». Така тренінгова робота, до якої залучаються практичні психологи академії, допоможе студентам розвинути високий рівень самокерівництва і саморегуляції; прагнення до самоактуалізації та потреби в пізнанні, а також сформує усвідомлене відношення до праці й майбутньої професії; позитивне ставлення студентів до самого себе та оточення, і до суспільства в цілому.

Перший блок занять з формування позитивної Я-концепції спрямований на стимуляцію усвідомленого поглибленого розуміння студентами своїх індивідуально-психологічних характеристик, підвищення рівня адекватної самооцінки, впевненість в собі і своїх можливостях, на оволодіння навичками емоційної та поведінкової саморегуляції, здібності аналізувати свій психологічний стан і поведінку.

Другий блок присвячений опануванню спеціальними вміннями міжособистісного спілкування, що сприятиме емоційному самовираженню, умінню керувати своїм психічним станом і приймати рішення, розвитку впевненості в собі, а також оволодінню навичками реагування на проблемні ситуації, що виникають у процесі навчальної діяльності і міжособистісного спілкування.

Тож, система вправ, в рамках цього психолого-комунікативного тренінгу, націлена на зміну ряду якостей самосвідомості й особливостей Я-концепції, в першу чергу формування усвідомлюваної самооцінки, сприйняття себе, підвищення рівня прагнень. Організація такої виховної роботи спрямована на створення належних психологічних умов навчання студентів та діяльності педагогічного колективу і безумовно вплине на формування психологічної культури, мотивацію до навчання студентів, підвищить рівень самореалізації творчих здібностей, самовиховання всіх учасників педагогічної взаємодії [6].

Виховний процес має забезпечувати гідне залучення особистості студентів до дорослого життя, до їх повноцінної соціалізації, успішної професійної адаптації, що відповідатиме зростаючим потребам суспільства, його економіки у вихованні висококваліфікованих фахівців. професійної адаптації, що відповідатиме зростаючим потребам суспільства, його економіки у вихованні висококваліфікованих фахівців.